

שיא החוצפה

אינני איש רפואה או פסיכולוג. אך ישנן תופעות של התנהגות, שגם אדם, שלא למד מדיצינה או פסיכולוגיה, יוכל לנתח בעצמו. ואחת מהתופעות הללו היא חוצפה, או מצח-יחושפה, או כמו שהרבה ישראלים מכנים אותה: "לא שם..."

ייתכן כי מצבר שנוף, גדל והתחנך בארץ, סיגלתי אף אני לעצמי תכונה זו. אבל בכל זאת, תמיד יש לשמור על איזושהי פרופורציה או איזושהו עידון, כי אחרת נהפוך — וחלק מאיתנו כבר הפך — למרתחי-ידם, טיפוסים מעוררי סלידה.

על מנת לבחון דברים אלה, בואו וניקח לדוגמה צבר המוכר לכולנו — מוישה. כן, משה דיון. זהו צבר טיפוסי, שגדל בנהלל, שרת בצה"ל בדרגות קצונה, ואפילו היה רמטכ"ל ושר-ביטחון. היות ולא גדלנו יחדיו, בואו כולנו ונבדוק כמה פרשיות ממעלליו של משה דיון.

היפרשיה הראשונה שבה התפרסם, היתה היעלמו המיסתורי בזמן "מבצע קדש". כל כולו עמד על רגליו עד שנמצא הרמטכ"ל השובב. אבל אנחנו לא נשפוט את מר דיון, לא נזרוק אותו מצה"ל, חלילה. אנחנו תמיד סולחים למוישה, כי מוישה הוא צבר וצבר לא תמיד שם.

והנה, מסתבר כי הצבר שלנו איננו רק רמטכ"ל שובב. יוני 1967 ויהוה! הוא שר-ביטחון. לפתע יש ביטחון כולם משוכנעים בניצחון. מוישה פה — מוישה שם, צה"ל קוצר את אחד מנצחונותיו הגדולים ביותר ומוישה הופך בינ-לילה לגיבור לאומי. בנוסף לכך הוא לעוף למנהיג. את למה בכלל יש צורך לבקש רשות להפוך הפירות פרטיות ולעשות מהן הון-ועתק? המוישה הוא צבר בעל קרדיט ומוניטין ומתקבל בכל אירוע במימאות-כפיים סוערות. "הידד! כל הכבוד!" זועקים הרבה גרונות למוישה, שמחכה לטלפון נאצל.

ואם יש כזה עידוד, למה לא לפתח מצעים מפלגתיים שונים — לומר היום כך, ומחר להצהיר אחרת. למי זה בכלל מפריע? נהפוך הוא — כולם מקבלים את מוישה וסולחים לו אם פה ושם יש אי אלו חריגות.

גלילי; ואת המחל הצבאי — אי-הסדר, הבלבול והבלאגן שחג בצה"ל.

אחרי המלחמה הוחלפה שלישיית האסון-הלאומי: גולדה-דיין-גלילי. מוישה יושב על הגדר כהרגלו ומחכה. הוא מחכה ורואה כיצד תומכיו המובהקים, כמו שמעון פרס, גדי יעקובי ומרדכי בן-פורת, מטרפים את ממשלת רבין. מוישה יושב ומדמי להזדמנות. וזו אכן באה לו — במאי 1977, כשמנחם בגין עלה לשלטון.

חיש קל מוזמן מוישה להצטרף לממשלה כשר-החוץ. מה היו שיקוליו של מנחם בגין? לו הפתרוניס. אבל מי שגרם במחלוקת לחילופי השלטון, עושה קפיצה ו"הופ" הוא שוב בעמדת-מפתח. לא הועילו מחאותיהן של המשפחות השכולות ושל ציבור גדול שהתנגד לו. בינתיים הגיע אל-סאדאת לירושלים והדרך לשלום נפתחה. והנה אנו מגלים כי את אותן הצעות-השלום, שהציע הנשיא סאדאת לבגין, הוא כבר הציע לממשלת גולדה מאיר — אלא שאז היא ושר-הביטחון דחו אותן. אבל אצל מוישה שלא הוחצפה אינה יודעת גבול. אחרי ועידת קמפ-דייוויד הוא מצהיר כי הצטרף לממשלה משום שידע, שהשנה תיפולנה הכרעות חשובות.

האיש הזה, שבמו רעיונותיו, התנהגותו ומעשיו, גרם מהמפלגה מקבל וחלק אחר דוחה. אז מגיע שילטון — מעו לומר במצח-יחושפה, שצפה הכרעות השנה ואף היה שותף להן.

לכולנו ידועות עמדותיו של משה דיון — אבל אנחנו שוב מחרישים. הפעם אולי מתוך צנינות או סארקזם. האם לא ברור עתה שמילחמת יום-הכיפורים היתה מילחמת-שווא על כל המשתמע מכך?

אז בבקשה, רבותי, ישנם אנשים כמוני, שמגדלים חוצפנים וסולחים להם — עד שחוצפתם אינה יודעת גבול. הפעם יש לתת לחוצפני בעיטה בישב ולשלוחו לכל הרוחות.

אנו זקוקים עתה לאנשי שלום ולא למי שרק שבע אחרי קמפ-דייוויד הצהיר בישיבת מרכז המפד"ל כי ייתכן שחווה השלום לא ייחתיס כלל.

קצין צה"ל גבעתיים

כותב המכתב הוא קצין בשירות-קבע, העומד לפני שחרורו. לבקשתו מתפרסמת רשימתו בעליוש שם.

כילמוישה זה מגיע. בין השנים 1973-1970 דורש דיין להקים קו-ביטחון בין ראס מוחמד לאל-עריש. חלק מהמפלגה מקבל וחלק אחר דוחה. אז מגיע ישראל גלילי ומוציא את המיסמך הידוע לשימעה שלו.

בצה"ל עצמו מתפתח מדיניות הצבר: לא לגדול ממני יותר — אז לתת חסותי וכן, מבלי שרגיש מפתח משה דיון את שני המחללים הנוראים, שהובילו למילחמת יום-הכיפורים: את המחלל המדיני — בכך שדחף לסיפוח ומפלגתו קיבלה את מיסמך הפשרה של

"חי האל!" קרא הנסיך

שוב ושוב את הגירסה השלמה והבלתי מקוצרת של אגדות האחים גרים במתכונתם הגרמנית המקורית — התגנבה לחדר-השינה המלכותי והחליפה את התינוקות בגור-כלבים חמוד ועליו. (סמוכה ובטוחה היתה כי הנסיך יגיע מייך למסעקנה הבלתי נמנעת שלהתעללות עם בת העם — אף שיתכן כי בתה היחידה של הכובסת באה ממשפחה בעלת רקע דתי-מסורתי — יש גם חסרונות בלתי נמנעים).

כשביצעה את המעשה הרע, הלכה המלכה-האם אל המטבח המלכותי וביקשה מן האשף, פראנצ'ישק נאור-ראטיל, מעט אפר מן הכירה. היא איבקה את שורה באפר מול המראה, והתעטפה בגלימה מלכותית שאולה (שדוגמתה יצאה מן האופנה במהלך מלחמת שלושים השנים). סערת רעמים אדירה הביאה את הנסיך הביתה, עם שיר בליבו זמירות על שפתיו. אך אצל הגשר שמעל תעלת-המים המקיפה את הארמון נעצר, למראה חיזיון מארץ הסייטות. שעה היא ניצבה: התגלמות היאוש והצער, אילמת, שעה ניטף מים והאפר מכתים את פניה.

"הו, בני, בני האומלל", מילמה לבסוף. "איזו חרפה! איזה חרפה וכלימה שלא תיאמן!" ושוב השתקתה. הנסיך האיץ בסוסו. "אנא, אל תיכנס הביתה!" קראה אליו המלכה-האם. "זכור את לחץ הדם הכחול התורשתי שלך, שלא לדבר על התסורת המלכותית!" הפצירה בו. הנסיך לא נרתע. רמה הוביל את סוסו על פני הגשר, על פני החצר ועל גבו רכב אל תוך חדר-השינה המלכותי. שם, עדיין זקוף על סוסו, שלף את חרבו והיט בחודה את כילת-היתושים המתוחה על העריסה המלכותית.

"אנא, לא! אל תפתח!" זעקה העלמה מוכת היגון, ששאון פרסות הסוס העירה משנתה. "חי האל!" קרא הנסיך בראותו את המחזה. "חי האל שבמרומים! קרא, לא, זה לא ייתכן! גור בוקסרים יפהפה אמיתי! מי היה מאמין!! ואני חשתי כל העת שתהיה זו נסיכה מלכותית נוספת!"

וכך הגיעו יורש-העצר ובתה היחידה של הכובסת אל הארמון, ונעלמו בחדר-המלכותי (חדר-השינה) המלכותי-האם, הפעמו, לאחר מכן, מכותי-תורש נודעיהם. כאשר הגיח הנסיך בסופו של דבר מן החדרים — ואנו מניחים כי לא ביטל בהם את זמנו — קפץ על סוסו, שרק לכלביו, יעקב שמטוב תקע בשופר והתזמורת-ה-פילהרמונית ניגנה גירסה עברית כשרה, מחול סלאווי מספר 8 לאנטוניו דבוז'אק. חזיר-הבר הקיץ מתנומתו המתוקה בצל העצים שמעברו האחר של הנהר, שיפץ את עיניו והבין כי עת ללכת: עת לתנומה, ועת לנוס על חייד.

בוקר נעים אחד, כאשר שטע לו הסוס המלכותי ביער, הביאה בתה היחידה של הכובסת לאוויר העולם תינוקת יפהפיה. אך נרדמה, והמלכה-האם — שקראה

זה האיץ בסוסו והשניים, חבוקים וצמודים, החלו עושים דרכם אל הארמון במהירות ראויה לשבח.

בינתיים, בארמון המלכותי, קיבצה המלכה-האם את הנסיכות המלכותית, אחיותיו של הנסיך, מכל קצוות תבל, והן מיהרו ובאו... קונגרס ציוני של דם כחול אמיתי. (כך או כך, המלכה-האם לעולם לא היתה מעזה לערוך אף לאחת מהן את מבחן הנסיכה-על-העדשה, כפי שנקבע על-ידי האנס כריסטיאן אנדרסון). כיצד אתאר, קוראי היקרים, את הדחממה של המלכה-האם כאשר, בהשקפה מבעד לשמשה המצויירת שבחלון בית-הכנסת המלכותי, ראתה במרחק את הסוס המלכותי מתקרב ועליו — אויה ואבוי! — שני רוכבים תחת אחד. "עניין של אהבה", הבינה המלכה-האם, בהיזכרה בעברה שלה. אך מאחר-שהיתה מלכה-אם לא ריככה את ארשת פניה, גם בהודייה לנסיכות כי עליון להגיע הביתה רווקות למהדרין.

לפני שנים רבות, בארץ חרוקה-חרוקה, חי נסיך שאהב — בין שאר עוולות וחסאים — לצוד חיות-בר ביערות האפלים, הסבוכים שהקיפו את טירתו. לצורך זה גידל להקה משובחת של כלבי-ידם, כלבי-ציד, זרוירי-מותניים, פוינטרים, בוקסרים, כלבי-תחש... מכל המינים והסוגים. יום אחד, שעה ששטע בעיקבות חזיר-בר — שכן יועצו המלומד של הנסיך התיר לו לצוד את החיות ולהרוגן אף לא לאכול מצידו — עצר לפתע בסוסו על גדת הנהר. שם, במים הזורמים, במחשוף מפתח ובי שימלנית מופשלת על ירכיה, כרעה אשה צעירה וכיבסה את כבסיה. "כתאומי צביה העלים מן הרחצה", נזכר הנסיך, בראותו מעשה פניה החמימה והעדניה, כתפוחי-הערמונים מעשה ידי פראנצ'ישק נאוראטיל, אשף המיטבח של המלכה-האם.

"סוף-סוף הגעת", לחשה הצעירה החיננית, ובדברה היה קולה עשיר ושופע ככיפת-הסייפה, שחשב הנסיך מתחת לכובעי-הצידים הירוק שלטו. "האם ירשה לי חוד-מעלתו, ברוב חוצפתי", ליחששה, "לשאול כמה חזירי-בר היסלת היום?" ובאמרה זאת הוסיפה: "באנני-באנני" ושלחה קשת וחץ בלתי נראים אל לחיה. "שלושה", שיקר הנסיך במצח-יחושפה, והסמיק. "ברצונות!!" התפעלה הנערה. "אם כך, מדוע לא תורה לראש-הצידים שלך, יעקב שמטוב, לתקוע בשופר לציון לסימום החייד המלכותי?"

"טורטורו!!" פקד הנסיך, ויעקב שמטוב תקע בשופר. צלילו זינק מהר אל גבע, וגם ביער האפל עבר. והתזמורת הפילהרמונית המלכותית, שהמנינה לאות, ענתה לו מאולם ההכתרה שבטירה, בקטעים נבחרים מתוך "קאואלריה רוסיקאנה". וחזיר-הבר התשוש — ש-הצלחה להערים על הנסיך ולהימלט מפניו — זכה סוף-סוף בתנומה שלה היה ראוי, מעבר לנהר שמאחורי העצים.

יוסף שריק, תליאביב